

DELAVSKA PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1:50 — Cena: za 1 mesec Din 5-, za četrt leta Din 15-, za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglas po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske fiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Skrivnost delavskega pokreta.

Cudovito je na svetu dejstvo, da vlada le neznaten procent človeštva velikansko množico. Ce bi bil ta procent moralno kvalificiran, obdarovan z najplemenitejšimi lastnostmi, če bi predstavljal ta procent res duševno elito, potem bi bilo to stanje umiljivo in tudi pravilno, ker bi vodili človeško družbo — kakor je to zahteval že Platon — najboljši. Toda istinitost je ravno nasprotna. Človeštvo vladajo danes elementi, ki so celotno družbo razbili v posamezne delce, velekapitalisti, ki so s kapitalistično moralo in gospodarskim sistemom izkvareli krščanski kulturni svet.

To je skrivnost. Pa tudi to je skrivnost, da velekapitalizmu pomagajo pri njegovih namenih mnogi, premnogi delavci sami. Da — da, jih je še veliko, ki se špolh ne marajo ali ne upajo organizirati in rajši izdajo težko prislužene groše za pijačo ali kakšen modni gvat nego za strokovne namene.

Glavni vzrok temu je pač v tem, da je moralna razkroj naše družbe že toliko napredoval, da je ubil samozavest prejšnjega dela delavstva. Delavstvo je v resnici velika sila, da, največja svetovna sila. Tej sili pa manjka samozavesti in pa izobrazbe ter vzgoje. Tej sili manjka spoznanje, da je močna. Ne močna kot poedinec, ampak kot celota. Ko bi prišlo v maso to spoznanje, potem, potem bi bil v ljudeh tudi ponos, da pripadajo delovnemu stanu, kakor je bil svojčas srednjeveški rokodelec **ponosen**, da je rokodelec. Velika večina se še danes nekako sramuje, da bi bil delavec. — Vsak je namreč rajši pripadnik kakšne močne, krepke okolice. Družba je delavec vtepla prepričanje, da ničesar ne pomeni. Evropski velekapitalizem dela to iz bojazni pred delavstvom.

Kakor hitro pa se delavec zave, da je kot enoten in združen stan močan, da je važen činitelj današnje gospodarske produkcije in da je popoloma nepremagljiv če je prav izobražen in vzgojen, potem bo kmalu spoznal, da dvig delavstva mora in more priti iz delavstva samega. Ta dvig pa zahteva največje samozajevanje in požrtvovalnost. Seveda je težko žrtvovati za organizacijo denar in čas in trud. Tudi to se pripeti, da žanjejo taki delavci največkrat neprilike ravno od tovarišev, za katere se trudijo. Je pa zopet dejstvo, da le tako delovanje rodi trajen in zanesljiv uspeh. Vdovin dar ima še vedno svoje mesto v človeški družbi.

Poglejmo najbednejše med našim delavstvom — viničarje. Njegov denarni zaslužek znaša ponekod od 2—3 Din na dan. Kruh je v njegovi družini zelo redki gost. Pomanjkanje na vseh koncih in kraji. V goricah žive že cela stoljetja. Pa vendar so bili neznani, svet s svojim življenjem je šel mimo njih. — Zakaj? Menili so, da morajo biti započavljeni in izkorisčani.

Končno so se pa zdramili in se pričeli organizirati. Svet se je v začetku posmešoval, češ, berači! Toda berači niso odnehalni. Rastli so od leta do leta, danes je njihova organizacija močna in vpoštevana. Le beri poročilo zadnjega občnega zbora viničarjev!

Ali misliš, da je njihovo organizacijsko delo lahko? Predstavljam si viničarja. Na dan dela največkrat od sveta do sveta, slabo hranjen. Da se preživi n. pr. tajnik, mora za nekaj mernikov zrnja pomagati kmetu pri košnji sena in otave, mrvo sušiti in jo spravljati, žeti in mlatiti. Poleg tega opravljati svoje viničarsko opravilo, istotako obdelati zase deputatno zemljo. Pa kljub temu

Naša »Delavska Pravica«, ki jo je pričela izdajati Jugoslovanska Strok. Zvezca, bo prinašala načelne članke, ki bodo skušali dajati smernice in naj kažejo pot iz breznačelnosti, oportunizma in materializma naše dobe. Vabi zato v krog svojih sotrudnikov vse naše krščansko in socialno misleče kulturne delavce. Slepko prej v duhu Kreka, Gostinčarja, Moškerca v okviru celokupnega katoliškega pokreta, bo »Delavska Pravica« zasledovala odločno in izključno krščanskosocialistično delavsko linijo, da delavstvo ne bodi nikdar ničemur in nikomur noben privesek ali sredstvo, ampak svobodno deluječ samostojen in enakopraven faktor v našem političnem in kulturnem življenju. V duhu ljubezni bo neustrašeno kazala na napake in zmote, kjerkoli naj se pojavljajo, ter odločno pobijala nesoglasje med načeli in prakso. Nasprotnike bo pravično kritizirala, ogibala se pa bo vsake demagogične polemike tudi napram njim. Zavedamo se namreč, da le Resnica osvobojuje. »Delavska Pravica« hočemo posvetiti samo stvari in bomo zato izključili vsak osebni kult. Dejansko hočemo izvesti načelo, ki ga naše javno življenje, kateremu je gentlemanstvo čisto tuje, popolnoma pogreša: V nujnih rečeh edinstvo, v spornih vprašanjih svoboda in svobodna ter odkrita diskusija, v vseh pa krščanska ljubezen, ki izključuje vsako osebno sovraščino in zagrenjenost! Mi se namreč ne borimo vsak radi sebe in za sebe ali za svoj več ali manj ožji ali širji krog, temveč ob lastni žrtvi za idejo, za božjo stvar in za vse trpeče človeštvo, ki ga moramo po svojem delu dvigati in smo zanj odgovorni, ga izveličevati in ne pogubljati. »Delavska Pravica« bo v neomajni borbi proti kapitalizmu in njegovi nemoralni vzbujala delavstvo k jeklenotrdni organizaciji ter delavskem ponosu in časti za mirno, a temeljni preosnova človeške družbe. Končni cilj pa je, da bi se vsi, ki so zapostavljeni, pa vsi, ki jim hočemo resnično pomagati, kakršnegakoli izvora ali stanu naj bodo, združili v en velik tabor, na temelju resnic in moralnih načel, ki so večna, na temelju krščanske kulture in neizprenljive in neodjemljive pravice od Boga po Njegovi podobi vstvarjenega in od njegovega Sinu odrešenega človeka. Zato krščansko misleči delavec, intelligent, pa kdorkoli že bodi, vsak, komur je za vse člane slovenske družine, predvsem pa ti delavec, oklenite se »Delavske Pravice«, naročajte jo, razširjajte jo in pišite vanjo svoje misli, svoje gorje, pa stojite trdno za njo kot ena krščanska falanga boreev za Pravico, da bo bratovski mir, sporazumno delo vseh za obči blagor in v resnici krščanska ljubezen na zemlji!

vrši vestno tajniške posle, organizira, intervenira, dela vloge, sklicuje seje itd. Isto usodo doživlja predsednik in drugi funkcionarji centrale in skupin. Tako trnjevo pot hodijo voditelji Krekovih družin viničarske mladine. Tovariš, če to študiraš, potem se ne moreš pritoževati čez preobloženost. Ravno radi tega, ker so viničarji tako bedni in ker morajo kakor starci Judje tako rekoč z eno roko zidati, z drugo se pa bojevati, so prepojeni s pravim, živim in delavskim

duhom, z duhom, ki zajema bližnjo in daljšo okolico, z duhom, ki ogreva vedno širši krog, z duhom, ki ne pozna nikoli samega sebe, ampak le stvar in idejo!

Tovariš! To je skrivnost delavskega pokreta, ki je zmagovit in ki hoče z duhom svoje organizacije, z duhom vajemnosti, požrtvovalnosti in odločnosti z mirnim delom in trudom preobraziti človeško družbo na temeljih krščanske socijalne morale!

Konferenca mednarodnega urada dela v Ženevi.

Nad en mesec je zborovala. Bilo je veliko lepega govorjenja, predvsem v zadevi preprečenja obratnih nezgod, končni efekt ni pa prav nič zadovoljiv. Kakor prejšnja konferenca, je pokazala tudi ta, da je večina vladnih zastopnikov pod vplivom Anglije. Anglija je pa v očiglednem nasprotstvu tradicionalne previdnosti stopila odkrito v reakcionarno smer. To bi dokazovalo, da imajo angleški reakcionarji, ki imajo glavno besedo v sedanji konservativni vladni strahu pred bojem s socialnimi elementi, predvsem z delavstvom. Ta zagrivena reakcionarnost angleške buržoazije pa spričuje še eno dejstvo, da se čuti šibko napram delavstvu. Čudno je to: Vso oblast in moč ima v rokah. Na video na višku moči, pa kljub temu nerozen strahu pred socialističnimi masami. Socializem bo smrt buržoazije.

Torej večina vladnih zastopnikov se je znašla v prisrčnem objemu z delegati podjetij. Njihova metoda je pa že znana. K vsem perečim vprašanjem dobrohotno, v resnici pa hlastajo po sredstvih, kako bi preprečili vsak praktičen in učinkovit rezultat.

Glavni točki na tej konferenci sta bili: Izglasovanje dogovora o minimalnih mezdh. O tem vprašanju se je razpravljalo dve leti. Letos je prišla srečno do zaključka. Na vsebinu te konvencije se povrnemo, ko bomo dobili v roke njeni besedilo.

Druga glavna točka programa letosne konference je bila, kako preprečiti

čin je možno uspešno pobijanje obratnih nezgod. Podjetnik se mora zavedati vseh zakonitih posledic, ako ne storí v svojem podjetju svoje dolžnosti in ne vpelje vseh zavarovalnih naprav. Predlagali so, da naj posebna komisija sestavi tozadovno konvencijo, katera se naj sprejme še na tem zasedanju. Delavski delegati so vspeli le v toliko, da ni bilo spredeto stališče podjetnikov. Popolnoma pa ne. Kajti končna odločitev se je odrinila na zasedanju v letu 1929. — Na konferenci se je razpravljalo tudi o predlogu, da bodi nemščina poleg angleščine in francoščine uradni jezik mednarodnega urada dela. Kakšen je rezultat, še ne vemo. Vsekakor je bil ta predlog umeščen.

Te konference se je udeleževalo tudi 7 zastopnikov krščanske delavske internationale. V splošnem lahko rečemo, da se mednarodni urad dela polagoma uveljavlja in pribuja. Večja in manjša aktivnost in vpliv pa zavisi od tega, kakšnega zastopnika bodo delegirale (pošiljale) posamezne države. To pa zavisi od tega, če ima delavstvo na dotično vlado večji ali manjši vpliv. Torej delavstvo mora postati aktivno v lastnih državah.

Rudarski vpokojenci.

Že precej časa se v naši javnosti ločimo kopja in vodi licitanda, kdo je bolj socialen in »delavski«. Namreč na račun rudarskih vpokojencev. Demokratje so postali kar čez noč vneti zagovorniki rudarjev in njihovih pravic.

Kje je resnica?

Resnica je, da je prišlo to, kar so iskreni prijatelji delavstva že zdavnaj uvideli. Pravilnik, ki je bil izdan pod ministrovanjem dr. Žerjava, pomeni v takih razmerah, kakor so — uničenje rudarskega zavarovanja. Če izda kdo pravilnik in določi dajatve, ne da bi preskrbel tudi za kritje teh dajatev, greši nad delavstvom in sicer grobo greši. Pa naj bo ta ali ona oseba. Da daje pravilnik vso moč podjetnikom, ker predvidela predsednika iz njihovih vrst, pustimo ob strani. Vsekakor je značilno za demokratsko mišljenje o delavstvu in njegovih pravicah.

Danes je rudarsko zavarovanje v globoki krizi in sicer ravno radi tega pravilnika. Rudarji se morajo tega zavestati: Da ne bodo pomagale prav nič razsodbe višjih instanc, če ne bo denarja. Če noče plačati Glavna bratovska skladnica, lahko upravičenec izloži. Tudi eksekucijo more poslati med bratovsko skladnico. Če ni denarja, pridejo na vrsto njena poslopja. Če so izrabljena poslopja, kaj potem? Potem je pa konec zavarovanja. Edina rešitev je v tem, da se zopet dobi rezerva. V mirnem času je bilo rezerve čez 9,000.000 zlatih krov. To vsoto je požrla država. Vsled tega je njena dolžnost, da vrne to rezervo nazaj delavstvu in sicer valorizirano. Za to se mora delavstvo boriti. Brez tega ni mogoča rešitev rudarskega zavarovanja. Če pa kaj drugega pridiga delavstvu, ali ne pozna razmer ali je pa sovražnik delavstva in njegovega zavarovanja.

Na skupščinski seji v sredo 20. t. m. dopoldne se je v splošnem razburjenju dogodil vsega obžalovanja vreden dogodek: Poslane iz Črne gore, Puniša Račić, je v skupščini zgrabil za revolver in oddal 5 strelov. En strelov je zadel poslance Pavla Radića do smrti. Ranjeni pa so bili dr. Pernar, Grandža in Stjepan Radić.

V nedeljo 24. junija tabor Krekove mladine na gori Oljki.

V združbi ~ naša moč.

Izjava.

Delavstvo tovarne »Titan« je v mezdnom sporu s podjetnikom. Gibanje se vodi v znamenju razdora. Ker se hoče dati videz, kakor da se strinja z delovanjem nekih oseb tudi Jugoslovanska strokovna zveza, podajamo sledečo izjavo:

1. Če kliče organizacijo delavstvo, se mu nikoli ne odtegne. Bilo bi pa nevredno strokovne organizacije, če bi hotela izrabiti spore že obstoječe strokovne organizacije s podjetnikom v svojo korist. Vsled tega naj vedo vsi, ki se jih tiče, da ne bo podvzela Jugoslovanska strokovna zveza nobenih organizatoričnih korakov, dokler bo trajalo mezno gibanje. Nasprotno: **Vsemu delavstvu priporočamo brezpogojno solidarnost. Morebitne napake naj se obravnavajo, ko bo spor končan. Vsaka slabost delavstva bo izrabljena v škodo delavstva.**

2. Že iz navedenega sledi, da nima J. S. Z. nikakih zvez s kakršnokoli akcijo.

Za Jugosl. strokovno zvezo:

**Jože Rutar, s. r.,
t. č. podnačelnik.**

Mestni delavci

Prejeli smo:

Ljubljanski občinski svet nas je v sedanji koaliciji popolnoma razočaral. Tolkih oblub mestni delavci že davno niso bili deležni, kakor pri zadnjih občinskih volitvah. Vendar se do danes naše razmere niso prav nič izboljšale. Niti teh krivic, katere nam je naredil komisar, sedanji občinski svet noče popraviti. Še danes so nekateri delavci plačani slabše kot drugi, ločeni po strankah; še danes se pri nekaterih mestnih podjetjih plačuje nadurno in nočno delo v smislu pravilnika, v drugih pa ne; še danes se ne praznujejo prazniki, ker so nam celo bivši gerenti, zastopniki najbolj kapitalistične stranke, dolgo dobo pustili. Prosimo na vseh krajih in koncih, pa dobimo v najboljšem slučaju obljube, in pri teh ostane. Občina ima že sama po sebi socialne dolžnosti in povsem naravno bi bilo, da bi bila ljubljanska občina vzgled socialnega delodajalca ne samo nasproti uradnikom, ampak tudi delavcem. Danes pa je mestni delavec zgolj žoga političnih eksponentov in zagrizene strankarske miselnosti. In ravno delavstvo ne najde v občinskem svetu resnega zagovornika. Kakor smo si zapomnili dobo gerentov, tako si bomo dobo sedanjega občinskega sveta, v katerem je socialnost dosegla višek političnega žonglerstva prav pri vseh strankah.

bi morala biti. Poglejte na progo! Nadzornik proge gleda postrani delavce — »krščanske socijaliste« in jim zabrusi v obraz: »klerikali«, ki mu ne store ničesar žalega in zadoste v polni meri svoji službi, mnogokrat še več kot bi bilo treba. A drugi! Protekacija povsod, ako je le mogoča. Ali so potem krščansko socijalistični ljudje II. vrste? Enako se dogaja vsepovsod, po delavnicih, kurilnicah in postajah. Navadno je od svojega šefa žerjavovca zaznamenovan kot uradnik manj vreden, manj sposoben in ob vsaki najmanjši priliki pade pikra beseda nanj, ga šikanirajo, celo javno groze, da mu bodo pokazali, ko bodo zopet oni prišli na površje. Krščanski socialist je po svojem poštenem in res krščanskem prepričanju pričakoval, da se bo ta gonja nehala in da se bo izvrševala le služba in da se politično vrvanje in hujskanje ne sme opaziti v državni službi. Pribiti moramo dejstvo, da so v tem oziru v Sloveniji najhujši SDS-ari (nekateri častne izjeme), ki imajo pri višjih krogih še zaslombo za svoje razdiralno delo.

Kako se naročajo brezplačne vozovnice? Vsak uslužbenec ali delavec, ki želi zaprositi za brezplačno vozovnico, mora dobiti od svojega predstojnika posebno tiskovino obr. P 8 ali F 76 ter jo natančno, tisku primerno izpolniti. Vendar k temu direkcija opozarja še sledete: Pri naročanju prostih kart je vedno navesti, kadar se prosi za otroke uslužencev, dan, mesec in leto rojstva otrok, številko in vrsto (listna ali vezana) legitimacije in če sprejema uslužbenec zanje draginjsko doklado. Tudi je navesti, ali naj se izstavi ena karta za več oseb, ali pa za vsako osebo posebej. Pri naročanju legitimacij se mora istotako navesti dan, mesec in leto rojstva otrok, kakor tudi, če prejema uslužbenec zanje drag. doklade, ozir., da so otroci brez zaslužka in še v domači oskrbi in uteheljiti vzrok naročitve legitimacije. Pri naročanju kart, uputnie ali legitimacij ob priliki ženitve uslužencev je navesti, ali naj se je vršila poroka in priložiti potrdilo o poroki. Pri delavcih se naj navede od kedaj služijo (dan, mesec in leto). Pri nestalnih delavcih, ki imajo pravico po čl. 25 navodil o voznih olajšavah do dveh prostih vozovnic na leto po svojem privatnem potovanju, se mora vedno utemeljiti vzrok potovanja. Pri upokojencih, provizionistih, miloščinjih, rentnikih in vdovah je navesti, koliko časa so služili, oziroma je služil mož vdove. Pri naročitvi uputnic za kuřivo ali živila je navesti, če je uslužbenec samec ali oženjen. — Pripomnimo, da pogodbeni delavci nimajo pravice do prostih vozovnic, pač pa jim edinice izdajajo objave za vožnjo v službo in domov na podlagi tedenskih uputnic B K 17 in ne uživajo nikakih drugih olajšav.

Viničarji.
(Gовор тов. нач. Hušjaka на обč. збору.)

NAŠE STALIŠČE — PRAVIČNOST.

Načelstvo naše »Strokovne zveze viničarjev« je vedno in povsod hidlo pravilno pot, zaščititi pravice svojih članov, kakor celotnega viničarskega stanu; povsod smo pozorno presojali resnični dejanjski stan delodajalcev kakor delojemalcev. S tem smo si priborili ugled v javnosti, pri viničarjih in vseh tretnejših vinogradnikih. Da smo na pravi poti v borbi za pravico viničarjev, dokazujejo vsa podtkanja in nasprotovanja naši organizaciji. V Medjimurju so nam hoteli celo z oboroženo silo zbraniti organiziranje ondotnih naših tovarišev viničarjev. Vemo, da nas bi vsi oni, ki danes sovražijo organizacijo, hvalili ter bi pošljali orožnike, da nas varujejo, namesto aretirajo, ko bi hoteli služili njim. Zavedamo se, koliko truda in bojev smo morali prestati in koliko nas jih še čaka. Verujemo pa v naše poštano in delovno viničarsko ljudstvo. Verujemo v moč organizacije in zmago idej krščanskega socializma, in s tem v solidarnost vseh delovnih stanov, ki se danes zbirajo pod mogočno zastavo Jugoslovanske strokovne zveze z enotnim ciljem: **Strmoglaviti obstoječe kapitalistično načelo v današnji človeški družbi.**

Iz tega vidika je načelstvo naše organizacije povsod posvečalo največjo pažnjo strokovni in kulturni izobrazbi svojih članov. Zavedajoč se, da je samo v preosnovi posameznika mogoča preosnova celotne človeške družbe in da je samo tako zmaga kršč socializma zagotovljena in v praksi izvedljiva. Današnje moderno paganstvo, sebičnost, nepoštostenost in delavska razcepljenost nosi vso krivdo gorja, katerega doživljamo. Zahtevamo praktično krščansko družbo, v kateri bo Bog in njegove zapovedi edino merilo in povsod! Le taka družba more ustvariti široko stanovsko vzajemnost, glas vesti in poštanga ter spoštovanje dela. Le taka družba more širiti misel idej proti sirovi sili pesti in orožju, s katerim delujejo le najogabnejši parasti človeške družbe.

Tovariši! Ako storimo tako danes, imamo zmago že jutri. Kdor pa ne misli tako, čeprav govorji, pa sam tako ne stori, ni pravi krščanski socialist, je suha veja drevesa naše organizacije, ter nam bo namesto sadu in uspehov doprinjal le nove spodtike in nečasti.

Tovariši! Zavedajmo se, kolika je naloga naše organizacije. Enako se zavedajmo tudi, da vsi naši zaupniki in odborniki po skupinah vrše pravo apostolsko delo, kadar delajo za organizacijo. Želim, da bi šli vsi naši pokretaši vedno tako neustrašeno naprej in to povsod, imajoč pred očmi interes skupnosti. Plačilo za naš trud nam morajo

je delalo, da ima človek pred seboj skodelico, krožnik in žlico itd., itd. Prav tisto lahko vidimo pri prometnih sredstvih in z eno besedo: povsod. Brez delitve dela bi še danes morali živeti življenje robinzonov in zapuščenih divjakov. Socialnega zla na svetu torej ni povzročila delitev dela, ki je le proizvod človeškega napredka, napaka je marveč v tem, da ne delajo vsi in da sadov te delitve dela ne uživajo vsi in večkrat ravno tisti ne, ki delajo.

»Obrtni produkcijo zrevolucionirajo para in stroji. Manufakturo izpodrine moderna veleobrt, obrtni srednji stan izpodrinejo industrijski milijonarji, načelniki celih industrijskih rojev, moderne buržuaziji...« tako pravi dalje Marks. Resnica je, da se je na polju proizvajanja izvršil največji prevrat z iznajdbo stroja. Toda namen stroja je, da človeku delo in življenje olajša, ne pa napravi težje. Stroj je samo po sebi orodje, ki služi človeku. Stroj olajšuje človeško delo, nadomestuje človeški trud, izpopolnjuje natančnost človeške roke. En stroj napravi lahko v enem dnevu več, kot bi moglo napraviti 10 ali 20 delavcev. Sedem delavcev dandas s strojem opravi isto delo kot sto delavcev in več. Marsikako težko delo je s strojem človeku odvzeto, proizvajanje se je pomnožilo, tako da dandas na primer v Ameriki in tudi v drugih veleindustrijskih podjetjih v pol letu več proizvajajo, kakor more konsumirati vse domače prebivalstvo. Naravna posledica tega je, da si je veleindustrija

moraliski iskati novih trgov, kakor prav trdi Marks: »Veleindustrija si ustvari svetovni trg. Svetovni trg odpre trgovini, pomorski plovbi in prometnim sredstvom na suhem neizmeren razvoj in s tem razširji industrijo. In v tej smeri, kot se razvijajo obrt, trgovina, plovba, železnice, v tej smeri se razvija buržuazija in množi svoje kapitalije ter pritisca iz srednjega veka preostale razrede v kot.«

Resnične so sicer te besede, toda pozabil je Marks pristaviti, da vsemu temu ni krv stroj, ne moderna prometna sredstva. Nasprotno, stroji naj bi človeku odvzeli najbolj naporno delo, olajšali naj bi mu življenje, omogočili naj bi mu trajno blagostanje ter ustvarili lep dom. Dali naj bi človeku, tudi delavcu, priliko, da bi imel več prostega časa, da bi se lahko izobraževal, posvetil več časa svoji družini in vzgoji svojih otrok ter živel tako v resnici življenje, primerno človeku in človeškemu umu.

Toda to se ni zgodilo. Stroji, ki naj bi koristili vsemu človeštvu, so koristili samo nekaterim, pretežna večina pa mora bojevati svoj boj za obstanek naprej. Zboljšale so se sicer za spoznanje delavske razmere, skrajšal se je delovni čas, toda ne morda toliko, kolikor bi to zahtevalo proizvajanje s stroji.

In če vprašamo, kje je temu vzrok, je odgovor zelo lahek. Naravno je in povsem umljivo, da pomnožitev proizvodov, ki jih stroj omogoči, pomnoži

tudi dobiček. Večji dobiček omogoči tudi več uživanja in z uživanjem je slast. Kakor v uživanju, tako tudi v počlepnu po denarju človek ne pozna mere in ne meje, če mu je ne stavi svet, ki ga opominja na odgovornost pred Bogom. To pa materializem ne pozna.

Če vprašamo dalje, zakaj vsega tega Marks v svojem manifestu ne poudarja, vidimo, da tega dosledno ni mogel, ker je sam materialist in isto zahteva od svojih privržencev Po materialističnem svetovnem naziranju Boga ni, človeške netvarne (nematerijalne) duše ni in ni razločka med človekom in živaljo. Ako vsega tega ni, odpade povsem naravno vsaka odgovornost pred Bogom, odpade pravčnost in ljubezen, ostane pa uživanje, katerega še potruje in množi prepričanje materialista, da je s smrto vsega konec.

Človek se pa prostovoljno nikdar ne odpove uživanju, tudi čezmernemu ne, ako mu manjka odgovornost pred Bogom, pravčnosti in ljubezni, in pravato se tudi nikdar ne odpove prostovoljno prekomernemu dobičku. Marksistu torej logično in dosledno v dosegu pravilne razdelitve zemeljskih dobrin res ne ostane drugega, kakor surova sila revolucije ali pa prazne fraze. In tudi v slučaju posrečene revolucije materialistično svetovno naziranje človeka nujno mora zopet privesti v objem brezmejnega uživanja, pa imamo zopet tu staro bolezni. V marksističnem materializmu ni rešitve.

Tine Rok:

Našim mladim.**I. NOVI ČLOVEK.**

Hodim okrog in opazujem in mislim. Kako so velikanske razlike med posameznimi plastmi ljudstva. Skoro si se morem misliti, da smo to vsi enako ustvarjena bitja. Še v naravi ni takih skokov v plasti mrtve prirode, kamoli med živo: živalsko in rastlinsko. Povsod neka harmonija, neko soglasje, ki ustvarja šele lepo toplo življenje. Saj je Stvarnik položil zakone v naravo, ki jo ona tako rekoč niti kršiti ne more. V večnem krogotoku teče vsemirje in izpričuje in poveličuje moč in modrost Gospodarja vesoljstva.

Clovek je najlepši lik stvarstva. On ni mehanična stvar, ki monotono vdihava zrak, je in hodi spet. Clovek je svojevrstno, svobodno bitje, ki obvlada in nadkriljuje materijo, snov. In v tem je njegova veličina. Um je kralj, srce je kraljica. Pa je življenje sprevrglo to resnico. Clovek sedanjega rodu zgublja ravnotežje, človeštvo ga je že izgubilo. Danes ni več svobodnega kraljevanja, danes je samo suženstvo materiji, kapitalu, denarju in človeškim slabostim. To je vzdušje brez Boga in brez duha.

Zato tirjam nujno: **novega človeka.** Kje ga bomo našli? **V nas samih je in čaka vstajenja.** Mi sami smo prvi, ki se moramo zbuditi iz spanja in se zavedati, da je prišel danes čas, ko se mora vsak posameznik zavedati velike odgovornosti in naloge, ki jo ima določeno od Boga, da jo izvede na samem sebi in na človeštvu. Klic po novem človeku je zopetni kontakt (zveza) s svojim Gospodom, je notranji odziv duši, ki ječi v ječi človeške zanikernosti, laži in nemorale. Ako so razlike med ljudmi krično prevelike, tako pravi novi človek, da je enako prevelika razlika v življenu posameznikov med njegovim preprinjanjem in življenjem, ki je diametralno temu nasprotno. To nesoglasje tlači in mori človeka najbolj. Naj bo to kapitalist ali socijalist, kristjan ali nekristjan.

Zato moramo ustvariti in dati novemu človeku trdno osnovo in neizpodbitne življenje na tej osnovi. Ako ne odkrijemo v nas samih duševnih zahtevkov po takem resničnostnem prerojenju nas samih, nismo čistih namenov in ciljev in naše delo bo brez sadu.

Povrnilti se moramo v dom naših duš. Ta religiozni preosnoviteljni val zajema danes obče človeštvo, ki nujno čuti, da je bogastvo v njegovi notranjosti in da le to duhovno veličje more zadovoljiti in oplemeniti novega človeka, ki hoče rasti iz svojega bogastva v revščino svojega bližnjega. Evangelij resnice in ljubezni nam je dan po Kristusu, nihče nam ne bo dal boljšega, ker vsa socialnost in akcija za zatiranje je zahteva **Kristusova**, samo mi smo jo pozabili in zato danes občutimo bič, ki tepe danes tega, jutri drugega. Način našega odnosa do bližnjega je pa izmaličil zlasti krvični in protinravni kapitalizem, ki mu je svrha okoristiti se na račun nižjega, neizobraženega človeka. Temu nasproti hočemo mi — krščanski socialisti — postaviti enakovrednega človeka, ki je labko navaden težak ali vajenec, vendar vreden poštenega plačila in spoštovanja kot drugi. En pogoj je:

Mi si bomo sami izboljšali položaj, vendar še tedaj, ko bomo i mi sami postali zavedni, pošteni in se povrnili nazaj h Kristusovemu evangeliu, ki rešuje in odrešuje vsakega.

Čez hribe in doline ...

Katol. društva rokodelskih pomočnikov so priredila 17. junija t. l. svoje zborovanje v Stični na Dolenjskem. Sicer je slabo in mrzlo vreme odvrnilo nekatere tovariše od potovanja, vendar pa se je odzvalo vabilu precejšnje število članov, zlasti iz Ljubljane. Po 10. slovesni službi božji, pri kateri smo občudovali krasno koralno petje menihov-cistercijanov, je bilo v samostanski dvorani zborovanje. Predsednik g. kanonik Stroj je podal nekoliko zgodovine kat. rokodelskih društev. V nadaljnjih izvajanjih je pa po-

udarjal velik pomen strokovne izobrazbe za delavce in gojitve kremenitih značajev. Zastopnik Del. zbornice je govoril o pomenu delavske zavesti. Tov. Vrančič o važnosti strokovnih tečajev, dr. J. Lovrenčič o požrtvovnosti članov in medsebojni zaupljivosti ter ljubezni. Eden izmed članov je nastopil z lepo deklamacijo. Po litanijah je bil ogled samostana. Nato pa skupen izlet v Št. Vid, kjer nas je sprejel tudi tamkajšnji župnik, bivši drž. poslanec g. Hladnik in nas pogostil z bobom, ker je bilo žeganje. Iz Stične smo odnesli vsi najlepše utise, k čemur je predvsem pomogla izredna prijaznost g. opata in drugih njegovih sobratov.

Sv. Ana v Slov. goricah. Dne 24. junija se vrši ustanovni občni zbor Strokovne zveze viničarjev tukajšnje skupine, ki šteje že danes 100 rednih članov. Govori naš tovarš tajnik Peter Rozman. Občni zbor se bo vršil po rani sv. maši v dvorani Prosvetnega doma. Tudi v sosednjih župnih pri Sv. Juriju in Mariji Snežni srujejo viničarji organizacijo. Živelj taki zgledni in zavedni viničarji!

Tržič. Priborodni teden 28. t. m. praznuje naš tovarš Jožef Ahačič, kovač pri K. Globočniku 40letnico, odkar je zaposen pri eni in isti tvrdki. V Tržiču imamo že precej takih jubilantov, ki so obhajali 40letnico službovanja, brez da bi javnost za to vedela. Svoj čas je take jubilante celo oblast odlikovala, gospodarji pa so jubilanta primerno nagradili. Sedaj pa se za to nikdo več ne zmeni, ampak samo delaj dokler moreš, brez vsakega priznanja.

Tržič. V nedeljo 24. t. m. se slovesno blagoslovil in otvoril kapelica na planini Kofu, kjer se bo čez poletje večkrat vršila služba božja za planšarje, turiste in izletnike. Kapelica bo posvečena sv. Janezu Krstniku, patronu treznosti.

Tržič. Pri žaganju drv se je ponesrečil Franc Uršič. Zlomila se mu je vratna kost, vsled česar je moral takoj v bolničko.

Sv. Jedert nad Laškim. Tukajšnji Krekovci so vprorilili igro »Veriga«, katero so zelo dobro igrali. Zelo pripo-

ročljivo bi bilo za mladino, da bi se udeleževala takih prireditv. Malo manj v gostilne in več zanimanja za društvene prireditve. Dobra družba najbolj razvedri človeka.

Za kratek čas.

Kakor se razume. Neki premožen meščan je šel z ženo na letovišče, toda ne v šumna letoviška središča, pač pa na deželo, kjer je bil mir in nič prahu. Bila sta prav zadovoljna z vsem, le to jima ni ugajalo, ker je bil tik hiše svinjak. Letos je pa meščan kmetu pisal o tem in da bi rad zopet prišel. Kmet pa mu je odgovoril: »Odkar ste bili vi tukaj, nismo imeli pri nas nobenih praščev. Le gotovo in kmalu pridite.«

V hotelu. Odhajajočemu gostu so predložili račun in takoj nato je ravnatelj hotela pozval k sebi natakarja: »Pa menda vendar nismo nič pozabili.« — Natakar: »Ne, jaz mislim, da ne.« — »Čudno, čudno,« je zmajeval ravnatelj z glavo. »Jaz ga še sedaj slišim živigati.«

Bober svet. »Kaj vam vendar v glavo pade, da tukaj pri pisalni mizi zaspite?« — »Oprostite, gospod ravnatelj, otrok je vso noč tako kričal, da nisem mogel spati.« — »Pa bi otroka seboj v pisanino prinesli.«

Zacherlin. Motečnik je prišel v drogerijo po prašek za bolhe. »Za koliko, za 30 ali za 50?« — »Kaj za 30 in 50, več kot za tisoč.«

»Spesnil in uglasbil sem ljubko pesmeico za mojo izvoljenko, pa pomisli, vrnila mi jo je s prošnjo, naj skladbo predelam za moški zbor.«

»Pa zakaj?«

»Pravi, da bodo vsi njeni čestile lahko sopopevali.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1358.50 Din, za 100 lir 297.75 Din, za 1 dolar 56.75 Din, za 100 francoskih frankov 222.50 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.10 Din, za 100 šilingov 798.50 Din.

Vsak zaveden somišljenik je član**I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.**

Vsaka varčna gospodinja kupuje vse pri svoji lastni zadruži. --- Vsak dober računar more izračunati, da se kupi najceneje v našem konzumu.

Slavko Savinšek:

25

Milica, otrok bolesti.

Čas je hitel, čeprav je bil Mirko nekam molčec, odkar je bil prišel oče. Milica se je spomnila, da bo že ura Mirkovega odhoda, pa ga je naprosila, naj gre kar naprej, ker ona hodi počasi, da ne bo kesnil. Bo že z očetom šla počasi v mesto nazaj.

Mirko je pogledal na uro, pa se je udal čez čas. Globoko ji je pogledal v oči ob slovesu in jo pojavil na roko tako vroče, da je Milica še dolgo v noč čutila kakor vroč pečat na njej. Prisrčno se je poslovil od očeta in poprosil, če sme priti še kdaj, ker ljubi Milico prav od srca in ona tudi njega.

»Vem,« je dejal Ravnik na kratko, »mi je že povedala Milica! Samo dobrski, dobrski bodite z njo in pošteni!«

Milica je začudeno pogledala očeta pri teh besedah. V Mirkovih očeh pa je zrastlo nekaj silnega, nekaj ognjenega; ponudil je Ravniku roko in trdno dejal:

»Tu moja roka, gospod Ravnik!«

In dva moža sta si pogledala v lice in se tisti trenutek zavedla, da sta moža!

Mirko je odhitel naprej. Šel je nekaj časa po poti navzdol. Nakrat je postal. Kakor da resno misli na nekaj. In res je nemudoma zavil v gosto grmovje ob poti in stopil tam za drevo, od koder je lahko videl na pot. Bled je bil ko zid, bolj ko belo lubje na brezi, ki je ob njej stal.

Ni čakal dolgo, ko sta prišla mimo Milica in oče. Milica se je opirala na palico in ob očetovo roko. Obraz njen je bil zamišljen in blažen, pogled uprt nekam v daljavo. Oče Ravnik pa je vanjo strmel kakor zamknjen in neprestano stiskal njen roko. Ravno ko sta prišla mimo skritega Mirka, se je oprostila Milica očetove roke in stropila sama naprej. Morda bi bila rada videla še kje odhajajočega Mirka.

Tedaj je zgrabilo Mirka v srcu. Videl je sedaj Milico, ko ni skrivala svoje hibe. Videl jo je omahujoč na levo in desno. Planil je izza drevesa in zrl za odhajajočima. Še je čul izza ovinka zvonki Miličin smeh, slišal očetov odgovor, mehak in dober, potem pa je prišlo čezenj kakor noč, kakor tema. Omahnil je nazaj v gozd, se naslonil ob drevo in bridko zaihtel.

Ravno ob istem trenotku pa se je Milica zopet naslonila na očetovo roko in mu dejala prav iz dna duše:

»O, ata, kako sem danes srečna!«

In njene oči so zagorele v daljavo, za svojim hrepenenjem, za svojim ciljem!...

Deveto poglavje.

Že se je solnce poslavljalo od najvišjih gorskih vrhov in še v zadnji poljub zililo svojo najbolj rdečo, najbolj žarečo luč, ko se je osvestil Mirko na klopici, na oni klopici, kjer sta malo časa preje z Milico presanjala uro ljubezni. Sam ni vedel prav, kaj se je z njim godilo teh par ur, ko je taval okrog po gozdu, vedno okoli iste točke se vrteč, vedno z isto mislijo, da je v njegovo srce udarilo neizmerno gorje. Saj ni mogel pojmiti, da je to živa resnica, skoro bi bil dejal, da je samo privid, obopen prikaz iz sanj, ki ga je splašil, da mu je srce, živo, vroče, ljubeče srce zastalo in od bolesti skoro udariti ni moglo.

Sedel je na klopici in jel razmišljati Milico, svoje hrepenenje. Ali je možno, da se je deklica mogla obvladati, se tako premagovati v hoji? Tega ne more Mirko doumeti. Potem vendar ni možna tolika hiba, kot jo je videl čas kasneje; ko se je, misleča, da je razen očeta nihče ne vidi, gibala tako, da je njemu od bolečine pokalo srce. Morda se je pa zmotil, je razmišljal Mirko, morda se je za hip kaj zgodilo, se je morda opotekla, morda nad kamnom spotaknila, da je omahnila zdaj v levo, zdaj v desno, kakor bi imela telo zlomljeno! Ne, pa vendar, saj jo je opazoval dalje časa. To bi

trpeljalo samo par korakov. A tako je bilo ves čas, dokler jo je gledal.

Mirko ni bil zmožen jasno misliti. Da, da, kako mu je že rekla? Če misli, da bi jo ne mogel ljubiti radi njene bolezni... Ah, tako nekako je rekla, spomni se! Tedaj ga je srce zbolelo, ko se je zmisli, gledajoč njen angelski obrazek, opazujoc njene izredno lepe ročice, poslušajoč nje temno pebarvani, kakor žamet gladki in mehki glas, da je morda bolezen hujša kot si sam misli. Sicer mu ne bi deklica v uri največje sladkosti pričela s tem in takim. Seveda, odkrita je Milica in poštena! Zato je morda pretiravala, nalašč naredila bolezen hujšo kot je v resnici, da bi njegovo ljubezen preskusila. Vse je možno! O, zakaj je poslušal glas notranjosti, pa je stopil tam na poti za drevo? Zakaj se je dal premotiti svoji vroči ljubezni, pa je, hoteč ostati še v mestu in presenetil Milico, postal za drevjem, da bi ona dva šla mimo, sam pa bi nato tekel za njima in se jima razdelil? O, zakaj, zakaj? Li morda res samo zato, da dobri udarec v srce, strašen udarec, ki mu sedaj pali misel in možgane? Ali to oklevanje, ta strašna negotovost, ta bolečina in v srce segajoči dvom! Je resnična Miličina bolezen odkrita beseda v njej?

Zdravnik! Naročila mu je bila, naj ga gre povprašat in potem naj se odloči! Naj se odloči? Ali more pozabiti Milico, pozabiti njene lepote, ljubezni, udanosti in hrepenenja? Ali naj bodo zaman vse sanje preteklih dni, zastonj vse upanje, upanje, ki mu je pisalo zlate črke in podobe v rdeči zarji, v belo solinčno luč! O ne, ne, saj ni mogoče! Mirko ne more pustiti Milice!

Toda... Zopet jo vidi, kako omahuje v levo in desno... Takole... Ah, saj mu razžene možgane! Tako naj bi jo gledal dan za dnem, vsak trenutek. Ko bi mu prišla nasproti domov prišedšemu? Ko bi mu pri mizi postregla, ga spremljala na prag, preden odide? Ah, ne, saj ni resnica, ne more biti! Tolika lepota, pa tako strašno udarjena, tako oskrunjena! Ne, ne, gotovo je pomoč, gotovo je zdravilo zanjo!